



WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY

ul. Głowackiego 28, 10-448 OLSZTYN ☎ (89) 522-79-00, fax. (89) 522-79-01, e-mail: olwu@up.gov.pl

Bezrobotne osoby niepełnosprawne na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2011 roku

Osoby niepełnosprawne stanowią jedną z priorytetowych grup bezrobotnych na warmińsko-mazurskim rynku pracy. Wymagają one szczególnego wsparcia, co zostało uwzględnione w *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku* oraz *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2011 rok*. Mają stanowić również jedną z priorytetowych grup na wojewódzkim rynku pracy w 2012 roku, zgodnie z przygotowywanym obecnie *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia* na ten rok.

Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych

Bezrobotne osoby niepełnosprawne, w liczbie 5 628, stanowiły na koniec grudnia 2011 roku 5,2% ogółu bezrobotnych, zarejestrowanych w województwie. Udział tej kategorii bezrobotnych w strukturze regionalnego bezrobocia od 2009 roku systematycznie rośnie. W 2009 roku wynosił 4,8%, w 2010 – 5,0%, natomiast jego obecna wartość wskazuje na wzrost o 0,4 pkt. proc. w analizowanym okresie. Stale wzrasta również liczba niepełnosprawnych bezrobotnych. Podczas gdy w 2009 roku wynosiła 5 268 osób, na koniec 2011 roku ukształtowała się na poziomie o 360 osób, tj. o 6,8% wyższym.

Tabela 1. Osoby niepełnosprawne w ogólnej populacji bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2009–2011

Rok	Bezrobotni ogółem	Bezrobotni niepełnosprawni	Udział procentowy (3:2)
1.	2.	3.	4.
2009	109 181	5 268	4,8
2010	105 942	5 319	5,0
2011	107 333	5 628	5,2
Zmiana do 2009 w liczbach	- 1 848	360	x
Zmiana do 2009 w %	- 1,7	6,8	0,4
Zmiana do 2010 w liczbach	1 391	309	x
Zmiana do 2010 w %	1,3	5,8	0,2

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

W 2011 roku, w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego pozostawało również 1 018 niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu. Liczba tych osób spadła w porównaniu do 2009 roku o 350 (tj. o 25,6%), natomiast w odniesieniu do 2010 roku o 182 osoby, tj. o 15,2%.

Tabela 2. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2009–2011

Rok	Bezrobotni niepełnosprawni	Niepełnosprawni poszukujący pracy	Razem
1.	2.	3.	4.
2009	5 268	1 368	6 636
2010	5 319	1 200	6 519
2011	5 628	1 018	6 646
Zmiana do 2009 w liczbach	360	-350	10
Zmiana do 2009 w %	6,8	-25,6	0,2
Zmiana do 2010 w liczbach	309	-182	127
Zmiana do 2010 w %	5,8	-15,2	1,9

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Okazuje się, iż pomimo spadku liczby niepełnosprawnych poszukujących pracy, wzrasta liczba niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w dwóch, wskazanych w tabeli, kategoriach. W porównaniu do 2009 roku jest większa o 10 osób (o 0,2%), natomiast w odniesieniu do 2010 roku – o 127 osób, tj. o 1,9%.

Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim jest zróżnicowana przestrzennie. W grudniu 2011 roku, najwięcej osób niepełnosprawnych zarejestrowanych było w powiatach grodzkich: Olsztynie (554 osoby, tj. 9,8% niepełnosprawnych bezrobotnych w województwie) oraz w Elblągu (518 osób, tj. 9,2%), natomiast najmniej w powiatach: węgorzewskim (83 osoby, tj. 1,5%) oraz oleckim (94 osoby, tj. 1,7%).

Tabela 3. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych i ich udział procentowy w ogólnym bezrobociu w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego (31.12.2011)

POWIAT	Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych	Liczba bezrobotnych ogółem	Udział procentowy bezrobotnych niepełnosprawnych w ogólnym bezrobociu
BARTOSZYCE	160	6 697	2,4%
BRANIEWO	146	4 360	3,3%
DZIAŁDOWO	348	5 767	6,0%
ELBLĄG - Grodzki	518	7 245	7,1%
ELBLĄG - Ziemski	175	5 292	3,3%
ELK	479	7 906	6,1%
GIŻYCKO	364	3 250	11,2%
GOŁDAP	150	2 180	6,9%
IŁAWA	237	4 472	5,3%
KĘTRZYN	253	6 292	4,0%
LIDZBARK WARM.	147	3 854	3,8%
MRĄGOWO	288	4 097	7,0%
NIDZICA	107	2 243	4,8%
NOWE M. LUB.	212	3 494	6,1%
OLECKO	94	3 027	3,1%
OLSZTYN - Grodzki	554	6 240	8,9%
OLSZTYN - Ziemski	393	7 801	5,0%
OSTRÓDA	456	8 212	5,6%
PISZ	120	6 323	1,9%
SZCZYTNO	344	6 405	5,4%
WĘGORZEWO	83	2 176	3,8%
RAZEM	5 628	107 333	5,2%

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Przestrzenne zróżnicowanie wykazuje również udział procentowy niepełnosprawnych bezrobotnych w ogólnym bezrobociu. Powyżej średniej wojewódzkiej wskaźnik ten ukształtował się w jedenastu powiatach. Największą jego wartością charakteryzuje się powiat giżycki (11,2%); miasta: Olsztyn (8,9%) i Elbląg (7,1%), a także powiaty: mrągowski (7,0%) i gołdapski (6,9%). Wartość powyżej 5,2% odnotowano również w powiatach: nowomiejskim (6,1%), elckim (6,1%), działdowskim (6,0%), ostródzkim (5,6%), szczycieńskim (5,4%) oraz iławskim (5,3%).

W pozostałych powiatach wskaźnik procentowego udziału osób niepełnosprawnych w ogólnym bezrobociu miał wartość poniżej 5,2%, przy czym w dwóch powiatach ukształtował się na poziomie niższym niż 3,0% - w piskim (1,9%) oraz bartoszyckim (2,4%).

Niską wartość tego wskaźnika odnotowano również w powiatach: oleckim (3,1%), braniewskim (3,3%), elbląskim (3,3%), lidzbarskim (3,8%), węgorzewskim (3,8%) kętrzyńskim (4,0%), nidzickim (4,8%) oraz olsztyńskim (5,0%).

Struktura socjodemograficzna niepełnosprawnych bezrobotnych

Ponad połowę niepełnosprawnych bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim (53,2%, tj. 2 993 osoby) stanowią kobiety. Ich liczba, od 2009 roku stale rośnie. W stosunku do 2009 roku wzrosła o 268 osób (o 9,8%), natomiast w porównaniu do 2010 roku – o 166 osób (o 5,9%). Wzrósł również ich procentowy udział w ogólnym bezrobociu wśród niepełnosprawnych. W 2011 roku ukształtował się na poziomie 53,2%, a więc o 1,5 punktu procentowego wyższym niż w 2009 roku i o 0,1 punktu procentowego wyższym w porównaniu do 2010 roku.

Ponad 61,0% niepełnosprawnych bezrobotnych mieszka w miastach. W 2011 roku mieszkańcy wsi, w liczbie 2 180 osób, stanowili 38,7% w tej populacji, co oznacza wzrost o 1,5 punktu procentowego w stosunku do 2009 roku oraz o 0,1 punktu procentowego w odniesieniu do 2010 roku.

Co piąty niepełnosprawny bezrobotny w 2011 roku posiadał prawo do zasiłku z tytułu pozostawania bez pracy. Na koniec grudnia uprawnionych do zasiłku było 1 140 osób (20,3%), czyli o 16 osób (tj. o 1,4%) mniej niż w 2009 roku oraz o 66 osób więcej niż w 2010 roku. Ich procentowy udział w stosunku do 2009 roku zmniejszył się o 1,6 punktu procentowego, natomiast w stosunku do 2010 roku wzrósł o 0,1 punktu procentowego.

Tabela 4. Wybrane kategorie bezrobotnych niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2009–2011

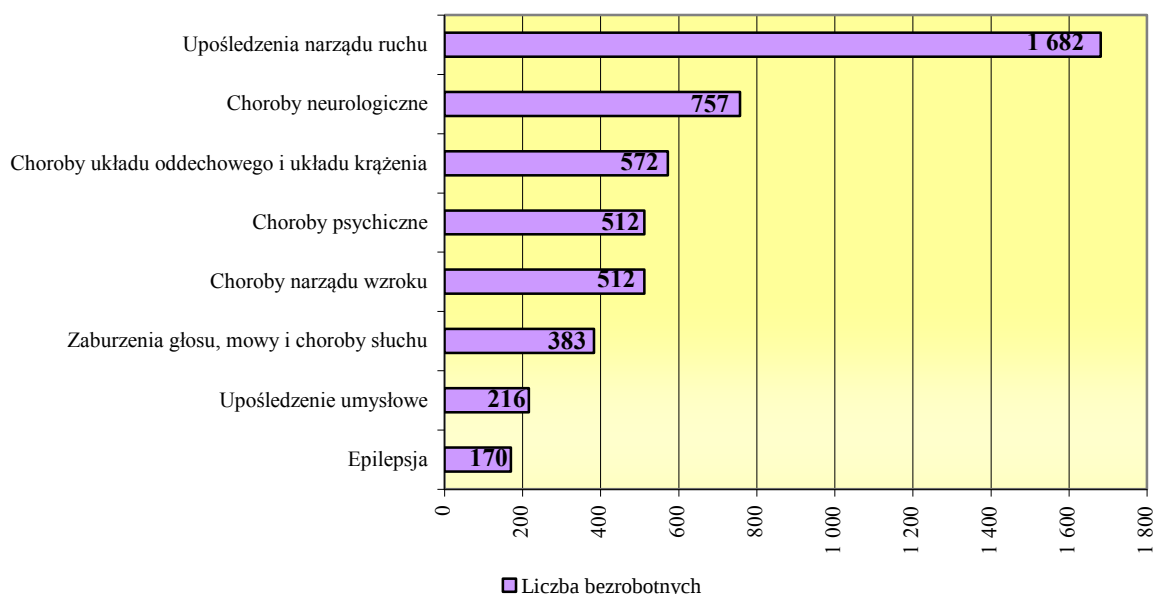
Stan na 31.12.2011

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	Zmiany do 2009 w liczbach	Zmiany do 2009 w %	Zmiany do 2010 w liczbach	Zmiany do 2010 w %
Bezrobotni niepełn. ogółem	5 268	5 319	5 628	360	6,8	309	5,8
w tym:							
Kobiety	2 725	2 827	2 993	268	9,8%	166	5,9%
% do ogółu	51,7	53,1	53,2	1,5	x	0,1	x
Zamieszkali na wsi	1 958	2 017	2 180	222	11,3	163	8,1%
% do ogółu	37,2	37,9	38,7	1,5	x	0,8	x
Z prawem do zasiłku	1 156	1 074	1 140	-16	-1,4	66	6,1
% do ogółu	21,9	20,2	20,3	-1,6	x	0,1	x

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Niepełnosprawni bezrobotni województwa warmińsko-mazurskiego to przede wszystkim osoby z lekkim i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności – stanowią one odpowiednio 68,7% i 29,7% wszystkich osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa. Przeważają osoby z upośledzeniami narządu ruchu, które, w liczbie 1 682, stanowią 29,9% niepełnosprawnych bezrobotnych. W następnej kolejności, niepełnosprawność związana jest z chorobami neurologicznymi (13,5%), chorobami układu oddechowego i krążenia (10,2%), psychicznymi (9,1%), chorobami narządu wzroku (9,1%), a także zaburzeniami głosu, mowy oraz chorobami słuchu (6,8%), w mniejszym natomiast stopniu – z upośledzeniem umysłowym (3,8%) oraz epilepsją (3,0%).

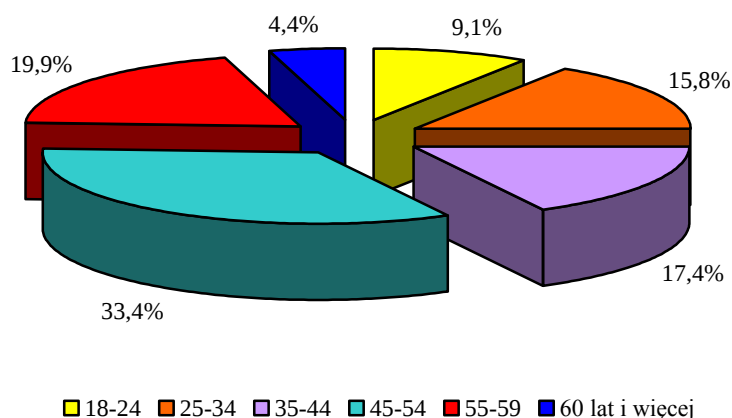
Wykres 1. Niepełnosprawni bezrobotni w województwie warmińsko-mazurskim według rodzaju niepełnosprawności (31.12.2011)



Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Ponad połowa niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim, to osoby, które ukończyły 45 rok życia. Stanowią one, w liczbie 3 248 osób, prawie 58,0% niepełnosprawnych bezrobotnych, przy czym aż 33,4% to osoby w przedziale wiekowym od 45 do 54 lat, a 19,9% stanowią bezrobotni od 55 do 59 roku życia. Są to osoby, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji nie tylko ze względu na niepełnosprawność, ale również ze względu na wiek, przez wielu pracodawców stereotypowo i niesprawiedliwie postrzegany jako schyłek aktywności zawodowej. Z drugiej jednak strony, ponad jedna trzecia (33,2%) niepełnosprawnych bezrobotnych to osoby w wieku od 25 do 44 lat, czyli w okresie życia, charakteryzującym się potencjalnie największą aktywnością zawodową. Dane te dowodzą o złożoności problemu bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.

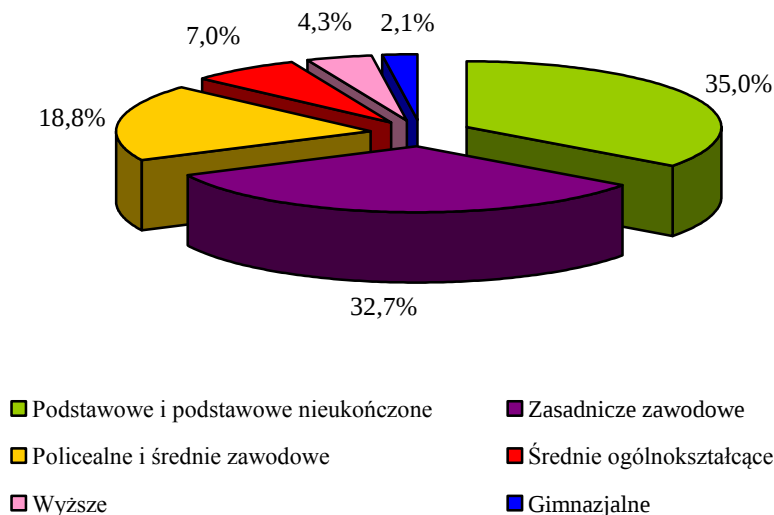
Wykres 2. Niepełnosprawni bezrobotni w województwie warmińsko-mazurskim według wieku (31.12.2011)



Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Największa część (35,0%) bezrobotnych osób niepełnosprawnych legitymuje się wykształceniem podstawowym i nieukończonym podstawowym. 32,7% posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, 18,8% - policealne i średnie zawodowe, a 7,0% średnie ogólnokształcące. Dyplomem ukończenia szkoły wyższej dysponuje natomiast 4,3% niepełnosprawnych bezrobotnych.

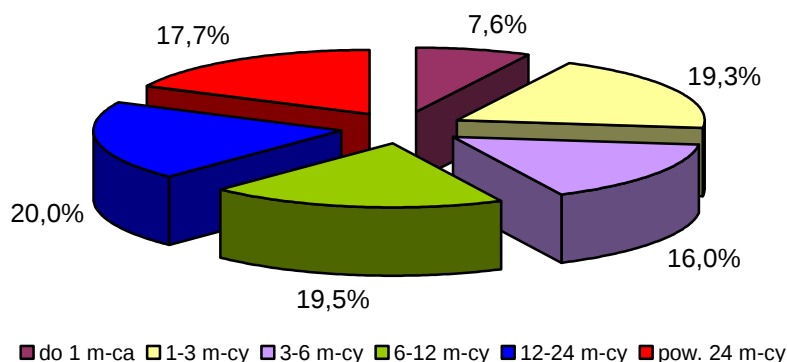
Wykres 3. Niepełnosprawni bezrobotni w województwie warmińsko-mazurskim według wykształcenia (31.12.2011)



Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Stopień i rodzaj niepełnosprawności, a także niekorzystna struktura wiekowa, w połączeniu z niedostatecznym wykształceniem, powodują, że szanse na znalezienie zatrudnienia są często niewielkie, a okres pozostawania bez pracy osób niepełnosprawnych wydłuża się. Osoby, pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy stanowią 37,7% wszystkich, zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim, niepełnosprawnych bezrobotnych. Dłużej niż 2 lata, w rejestrach pozostaje obecnie 17,7%, podczas gdy krócej niż miesiąc – tylko 7,6%.

Wykres 4. Niepełnosprawni bezrobotni w województwie warmińsko-mazurskim według czasu pozostawania bez pracy (31.12.2011)



Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Omówione zmiany w strukturze socjodemograficznej niepełnosprawnych bezrobotnych, według stanu na 31.12.2011 roku, przedstawia poniższa tabela:

**Tabela 5. Bezrobotni niepełnosprawni według cech socjodemograficznych
w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2009-2011**

Kategorie bezrobotnych	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Udział w ogólnej liczbie w %		
				2009	2010	2011
Ogółem w tym:	5 268	5 319	5 628	100,0	100,0	100,0
Wykształcenie						
wyższe	149	176	244	2,8	3,3	4,3
policealne i średnie zawodowe	961	988	1 060	18,2	18,6	18,8
ogólnokształcące	364	377	395	6,9	7,1	7,0
zasadnicze zawodowe	1 767	1 731	1 842	33,5	32,5	32,7
gimnazjalne i niższe	2 027	2 047	2 087	38,5	38,5	37,1
Wiek						
18 - 24	532	472	512	10,1	8,9	9,1
25 – 34	855	841	889	16,2	15,8	15,8
35 - 44	929	965	979	17,6	18,1	17,4
45 - 54	1 994	1 902	1 881	37,9	35,8	33,4
55 – 59	817	929	1 118	15,5	17,5	19,9
60 i więcej	141	210	249	2,7	3,9	4,4
Czas pozostawania bez pracy						
do 1 miesiąca	425	469	427	8,1	8,8	7,6
1 – 3 m-ce	986	973	1 085	18,7	18,3	19,3
3 – 6 m-cy	937	861	900	17,8	16,2	16,0
6 – 12 m-cy	1 116	1 079	1 096	21,2	20,3	19,5
12 – 24 m-ce	872	1 038	1 123	16,6	19,5	20,0
pow. 24 m- ce	932	899	997	17,7	16,9	17,7

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdania MPiPS-01

W porównaniu do 2010 roku, w strukturze socjodemograficznej bezrobotnych osób niepełnosprawnych zmniejszył się procentowy udział:

- osób z wykształceniem ogólnokształcącym (o 0,1 punktu procentowego);
- osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (o 1,4 punktu procentowego);
- osób w wieku od 35 do 44 lat (o 0,7 punktu procentowego), od 45 do 54 lat (o 2,4 punktu procentowego);
- osób pozostających bez zatrudnienia przez okres do 1 miesiąca (o 1,2 punktu procentowego) oraz od 3 do 6 miesięcy (o 0,2 punktu procentowego).

W analizowanym okresie wzrósł procentowy udział:

- osób z wykształceniem wyższym (o 1 punkt procentowy), policealnym i średnim zawodowym (o 0,2 punktu procentowego) oraz zasadniczym zawodowym (o 0,2 punktu procentowego);
- osób w wieku od 18 do 24 lat (o 0,2 punktu procentowego), od 55 do 59 lat (o 2,4 punktu procentowego) oraz powyżej 60 roku życia (o 0,5 punktu procentowego);
- osób pozostających bez zatrudnienia w okresie od 1 miesiąca do 3 miesięcy (o 1 punkt procentowy), w okresie od 12 do 24 miesięcy (o 0,5 punktu procentowego) oraz powyżej 24 miesięcy (o 0,8 punktu procentowego).

Od 2009 roku tendencję rosnącą wykazuje wskaźnik procentowego udziału:

- osób z wykształceniem wyższym (z 2,8% w 2009 roku do 4,3% w 2011 roku) oraz policealnym i średnim zawodowym (z 18,2% do 18,8% w analizowanym okresie);
- osób w wieku od 55 do 59 lat (z 15,5% w 2009 roku do 19,9% w 2011 roku) oraz w wieku 60 lat i powyżej (z 2,7% do 4,4%);
- osób, pozostających bez zatrudnienia w okresie od 12 do 24 miesięcy (z 16,6% do 20,0%).

W analizowanym okresie systematycznie maleje wskaźnik procentowego udziału:

- osób w wieku od 45 do 54 lat (z 37,9% w 2009 roku do 33,4% w 2011 roku);
- osób pozostających bez pracy od 3 do 6 miesięcy (z 17,8% w 2009 roku do 16,0% w 2011 roku) oraz od 6 do 12 miesięcy (z 21,2% do 19,5%).

Aktywizacja zawodowa bezrobotnych niepełnosprawnych w 2010 roku

W 2011 roku, pracodawcy zgłosili dla osób niepełnosprawnych 1 729 ofert wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, co oznacza wzrost w porównaniu do 2010 roku o 757 ofert (o 77,9%). Były to głównie oferty zatrudnienia i innej pracy zarobkowej, które stanowiły 94,3% (1 630 ofert) wszystkich ofert wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych. Oprócz nich, pracodawcy zgłosili również 99 wolnych miejsc aktywizacji zawodowej, z których 68 dotyczyło stażu, natomiast 31 – prac społecznie użytecznych.

Analizując dane z 2011 roku odnotowano wzrost podjęć pracy przez niepełnosprawnych bezrobotnych, z 2 844 osób w 2010 roku, do 2 961 w 2011 roku (o 117 osób, tj. 4,1%). Wśród osób, które znalazły zatrudnienie, 545 osób (18,4%) podjęły pracę subsydiowaną ze środków Funduszu Pracy lub PFRON:

- 71 osób zatrudniono na miejscach pracy subsydiowanych ze środków PFRON, w tym 16 osób w zakładach pracy chronionej;
- 474 osoby zatrudniono na miejscach pracy subsydiowanych z Funduszu Pracy, w tym 129 osób w zakładach pracy chronionej;
- 50 osób podjęło działalność gospodarczą.

Pracę niesubsydiowaną podjęło 2 416 osób, z których:

- 204 osoby uczestniczyły w pracach sezonowych;
- 42 osoby rozpoczęły działalność gospodarczą.

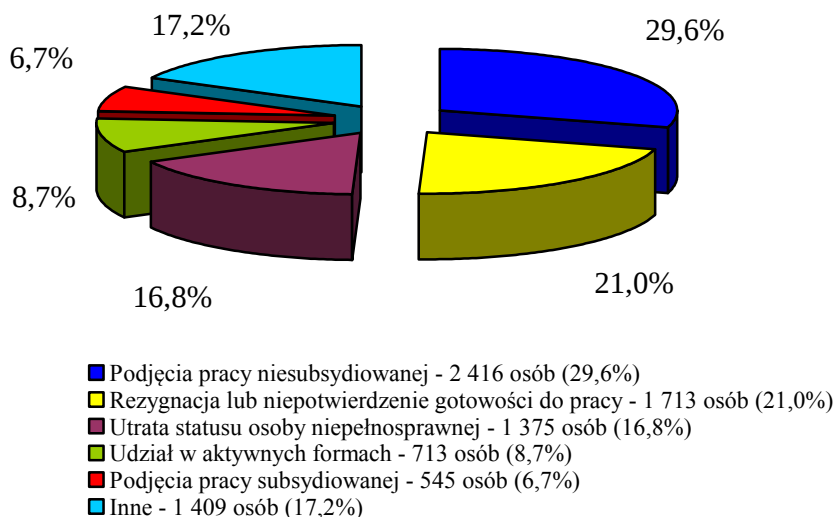
Tabela 6. Aktywizacja bezrobotnych niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010–2011

Wyszczególnienie	2010	2011	Zmiany do 2010 w liczbach	Zmiany do 2010 w %
Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej	972	1 729	757	77,9
Podjęcia pracy	2 844	2 961	117	4,1
1. subsydiowanej	833	545	-288	-34,6
- w tym: w zakładach pracy chronionej	127	145	18	14,2
- podjęcie działalności gospodarczej	99	50	-49	-49,5
2. Niesubsydiowanej	2 011	2 416	405	20,1
- podjęcie działalności gospodarczej	40	42	2	5,0
Szkolenia	284	111	-173	-60,9
Staż zawodowy	546	317	-229	-41,9
Przygotowanie zawodowe dorosłych	3	0	-3	-100,0
Prace społecznie użyteczne	372	285	-87	-23,4
Razem zaktywizowani	4 049	3 674	-375	-9,3

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

W 2011 roku w formach aktywizacji zawodowej, takich jak szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych i prace społecznie użyteczne uczestniczyło 713 osób. Najwięcej, 317 osób rozpoczęło staż u pracodawcy, 285 osób – prace społecznie użyteczne, natomiast 111 osób – szkolenia. W porównaniu do 2010 roku spadła liczba uczestników tych form aktywizacji: stażu (o 229 osób, tj. o 41,9%), szkoleń (o 173 osoby, tj. o 60,9%), prac społecznie użytecznych (o 87 osób, tj. o 23,4%) oraz przygotowania zawodowego dorosłych (o 3 osoby, tj. o 100,0%).

Wykres 5. Przyczyny wyłączeń osób niepełnosprawnych z ewidencji bezrobotnych w 2011 roku



Wyłączenia osób niepełnosprawnych z ewidencji bezrobotnych z powodu udziału w aktywnych formach, takich jak staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe dorosłych i prace społecznie użyteczne stanowiły w 2011 roku 8,7% wszystkich wyłączeń. Najwięcej osób (2 416, tj. 29,6%) wyrejestrowano z powodu podjęcia pracy niesubsydiowanej; ponad jedną piątą (1 713 osób, tj. 21,0%) z powodu rezygnacji lub niepotwierdzeni gotowości do podjęcia pracy, natomiast 16,8% stanowią osoby, które utraciły status osoby niepełnosprawnej.

Podsumowanie

Niepełnosprawni bezrobotni stanowią niewielką, w porównaniu z innymi kategoriami bezrobotnych osób, grupę w skali regionalnego bezrobocia. Jej udział procentowy utrzymuje się na poziomie około 5%. Populacja osób niepełnosprawnych jest wysoce zróżnicowana pod względem aktualnej i potencjalnej pozycji na rynku pracy. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy można wymienić: rodzaj, głębokość i trwałość niepełnosprawności; wykształcenie i kwalifikacje oraz poziom aktywności życiowej; cechy demograficzne, takie jak płeć, wiek, miejsce zamieszkania; cechy otoczenia społecznego i instytucjonalnego. Czynniki te znacząco wpływają na pozycję osób niepełnosprawnych na rynku pracy, jak również narzucają odmienne programowanie działań skierowanych do tej grupy osób.

Opracowano:
Izabela Stolarska
Wydział Polityki Rynku Pracy
Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie